

Відгук
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
Шехавцової Світлани Олександрівни
на дисертаційну роботу **Скрипнікової Валерії Олегівни**
«Розвиток міжкультурної компетентності майбутніх магістрів
військового управління у професійній підготовці»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Актуальність дисертаційної роботи присвячена актуальній темі розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці продиктована вимогами, які притаманні сучасному глобалізаційному світу, для ефективного функціонування в якому недостатньо майбутнім магістрам військового управління набувати лише фахові компетентності, які сприяють формуванню професійної компетентності. На сьогодні спостерігається тенденція активного розвитку загальноосвітніх компетентностей фахівців, оскільки саме вони формують гнучкі вміння. В сучасному полікультурному просторі актуальності, безперечно, набуває проблема одночасного формування як професійної компетентності, яка вміщує іншомовну компетентність, так і міжкультурну. Зрозуміло, що потрібен принципово новий підхід, який би ґрунтувався не тільки на засвоєнні майбутніми магістрами військового управління певних професійних та іншомовних знань, умінь та навичок, а й формував би в них власне ставлення до міжкультурних іншомовних явищ і фактів, сприяв би розвитку гнучких умінь та особистісного досвіду щодо використання міжкультурних стратегій адаптування в полікультурному середовищі.

Дисертанткою здійснено пошук ефективних шляхів розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці. Тож дисертаційна робота відповідає параметрам новизни та очевидної її актуальності, передусім у ракурсі внеску в теорію та практику іншомовної вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Аналіз рукопису дисертації та змісту публікацій аспірантки, зокрема, текстів фахових статей, дають змогу дійти висновку щодо наукової обґрунтованості і вірогідності представлених результатів. Ґрунтовне вивчення В. Скрипніковою широкої джерельної бази, що охоплює 200 найменувань, із них 47 іноземними мовами, опрацювання нормативних освітніх документів Європейського Союзу та України щодо стратегії національної безпеки України, значення культурної спадщини для суспільства, щодо стратегії з розвитку міжкультурного діалогу, реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі, сучасних вимог до рівнів володіння іноземною мовою тощо, які дозволили по-новому осмислити зміст іншомовної міжкультурної освіти майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці. Вдалий вибір теми дисертації, опрацювання та обґрунтування понятійного апарату, кваліфіковано сформульовані мета, завдання та наукова новизна дослідження вказують на спроможність автора до глибокого аналізу стану розробленості проблеми та розв'язання висунутих завдань.

Дисертаційне дослідження має таку структуру і включає в себе анотації, вступ, три розділи, загальні висновки, список використаних джерел та низку додатків. У першому розділі роботи докладно описано теоретичні і методологічні передумови розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління, зокрема проаналізовано компетентнісний підхід як методологічна основа розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління з точки зору зарубіжного та українського досвіду. В. Скрипніковою здійснено якісний теоретичний аналіз та визначено компонентний склад поняття «міжкультурна компетентність майбутніх магістрів військового управління», яке вміщує особистісний, афективний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний компоненти.

У другому розділі роботи було теоретично обґрунтовано та представлено модель розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління, яка містить чотири блоки: концептуальний (методологічні підходи, принципи, провідні ідеї); змістовий (дистанційний спецкурс «Лідерство і комунікація у сучасному міжкультурному просторі, тренінг «Долання культурних ліній розлому»); технологічний (технології інтерактивного навчання, інформаційно-комунікаційні технології, технологічні засоби); результативний (рівні розвиненості, розвинена міжкультурна компетентність майбутніх магістрів військового управління як результат педагогічного впливу). Дисертанткою були розроблені критерії оцінювання розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів та представлено методику впровадження моделі розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці.

В третьому підрозділі описано процедуру експериментальної перевірки ефективності спроектованої моделі розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління, яка впроваджувалась у перебігу не тільки дистанційного навчання, а й в умовах змішаного та онлайн-навчання. Докладно висвітлено реалізацію кожного із запропонованих у моделі методу (традиційного аналізу конкретних ситуацій, ситуаційні справи і завдання, метод ситуаційного навчання, метод розігрування ролей, тренінгу тощо), що було зумовлено специфікою міжкультурного змісту навчального матеріалу, спеціальністю студентів, особливостями дидактичного та організаційного забезпечення тощо.

Отже, запропоноване в дисертації вирішення проблеми розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці має безсумнівну наукову новизну, яка полягає у в тому, що *уперше обґрунтовано, спроектовано, експериментально перевірено* результативність моделі розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці; вперше авторкою

запропоновано поняття «міжкультурна компетентність майбутнього магістра військового управління», що відображає комунікативну, соціокультурну сутність міжкультурної діяльності майбутнього магістра військового управління; *удосконалено методичку* професійної підготовки майбутніх магістрів військового управління, що ґрунтується на засадах компетентнісного підходу та поєднує підходи, принципи, організаційні форми і зміст (дистанційний курс, тренінг); *дістало подальшого розвитку* ідеї технологічності забезпечення діалогізму, компетентнісного підходу до підготовки військових фахівців з вищою освітою.

Практичне значення отриманих результатів визначено вдосконаленням змісту професійної підготовки магістрів військового управління, зокрема розробленням навчально-методичного забезпечення, до якого ввійшли: матеріали для проведення дистанційного спеціального курсу «Лідерство і комунікація в сучасному міжкультурному просторі», який забезпечував неперервність удосконалення та розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління, підвищує результативність самонавчання, поглиблює соціокультурні, культурологічні, комунікативні знання і вміння; тренінг «Долання культурних ліній розлому», який сприяв збагаченню професійно орієнтованого міжкультурного досвіду, поглибленню комунікативних навичок у міжкультурному середовищі.

Через вагому *практичну та методологічну значущість* дослідження його матеріали можуть бути використані для оптимізації професійної підготовки магістрів військового управління, під час викладання дисциплін «Основи міжкультурної комунікації», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Ділова іноземна мова» тощо.

Оцінка змісту й оформлення дисертації, її завершеність у цілому. Дисертаційній роботі В. Скрипнікової, поданій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, притаманні цілісність, методологічна обґрунтованість, практичне спрямування одержаних результатів з можливістю їх використання в реальному освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів

військового управління в закладах вищої освіти. Завершена дисертаційна робота свідчить про широку наукову й професійну ерудицію її авторки, а також досконале володіння сучасними методами наукового пошуку в галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Оформлення дисертації відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (зарєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023). Факти порушення академічної доброчесності в роботі не виявлені.

Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 18 публікацій, зокрема: 6 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки, включених до наукометричних баз; 1 стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні з педагогіки; 1 стаття у співавторстві, 1 стаття у періодичному виданні держави Євросоюзу, 11 публікацій – у збірниках матеріалів конференцій. Наукові праці авторки з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на деякі положення роботи, що вважаються дискусійними:

1. В першому теоретичному розділі авторкою пропонується власний погляд стосовно структури міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління в контексті професійної підготовки, втім авторка лише називає структурні компоненти в підрозділі 1.2.. Бажано було розкрити окремо в цьому підрозділі сутність кожного запропонованого структурного компоненту.

2. В науковій роботі дисертантка наводить власне трактування ключового поняття «міжкультурна компетентність майбутніх магістрів

військового управління». Проте, на наш погляд, у визначенні недостатньо висвітлена специфіка професійної підготовки саме магістрів військового управління. Яким чином поняття міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління відрізняється від поняття міжкультурної компетентності фахівців інших спеціальностей?

3. Під час проведення педагогічного експерименту, авторка визначає сучасний стан розвитку міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління, що представлено в підрозділі 1.4., втім розробку критеріїв представлено в другому розділі. Яким чином відбувалося визначення рівня розвитку міжкультурної компетентності магістрів військового управління в межах констатувального етапу педагогічного експерименту?

4. Авторка дисертації розробила та впровадила у практику професійної підготовки магістрів військового управління дистанційний спеціальний курс «Лідерство і комунікація у сучасному міжкультурному просторі», вважаємо, що відповідно до вимог щодо освітніх програм бажано називати розроблені курси дисциплінами вільного вибору студентів.

5. За логікою написання наукових робіт авторкою дисертації необхідно було зробити висновки до кожного розділу окремо задля розуміння структурно-логічних зав'язків в тексті наукової роботи.

6. Визнаючи загалом грамотний і логічний стиль викладу тексту дисертації, зауважимо, що в роботі трапляються окремі огріхи орфографічного та стилістичного характеру.

Загальний висновок. Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Скрипнікової Валерії Олегівни *«Розвиток міжкультурної компетентності майбутніх магістрів військового управління у професійній підготовці»* є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (зі змінами) (зарєстрованого в

Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167) (зі змінами), а її авторка – Скрипнікова Валерія Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
кафедри романо-германської філології
Державного закладу
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

С. О. Шехавцова

Підпис	<i>Шехавцова С.О.</i>
Засвідчую	
Начальник відділу кадрів	<i>Олена Кескерт Енеко</i>
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

